

ZURAVSKA N. S. Modernization of methodological approaches to practical preparation of experts.

In article the problem of modernization of methodological approaches of training of training to preparation of experts is examined. The essence of methodological approaches is opened: the European image. Brings to a focus to forms and methods of training on the basis of a reflection.

Key words: modernization, methodological approaches, practical preparation, the supreme agrarian educational institutions, teachers of agrarian disciplines.

Захаріна Є. А.

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОЗДОРОВЧО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ

У статті охарактеризовано особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи. Автор зазначає, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури повинна бути спрямована на оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками, необхідними для здійснення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні учителі фізичної культури, позакласна та позашкільна оздоровчо-виховна робота.

Сучасний стан здоров'я нації вимагає більш якісної професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, здатних приділити особливу увагу здоров'язбереженню учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Незважаючи на розробку багатьох питань про професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури, досі не приділяли достатньої уваги їх підготовці до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи.

Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах розглядали вітчизняні вчені Р. П. Карпюк, О. С. Куц, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян, Ю. М. Шкретій та ін.

Метою статті було охарактеризувати особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної професійної діяльності може бути успішно реалізована, якщо будуть визначені компоненти змісту професійної підготовки, які відображають специфічні особливості професійної діяльності.

У педагогічній діяльності виявляються і вирішуються протиріччя творчої самореалізації особистості, кардинальне протиріччя між накопиченим суспільством педагогічним досвідом і конкретними формами його

індивідуально-творчого засвоєння та розвитку, протиріччя між рівнем розвитку сил і здібностей особистості і самозапереченням, подоланням цього розвитку.

У “Великому енциклопедичному словнику” поняття “діяльність” визначається як специфічна людська форма ставлення до навколишнього світу, зміст якої складає його доцільна зміна в інтересах людей; умова існування суспільства; діяльність, яка містить мету, засоби, результат і сам процес [4].

У “Словнику-довіднику з педагогіки”, автором якого є В. А. Міжєриков, поняття “діяльність” визначається як специфічна форма суспільно-історичного буття людей, цілеспрямоване перетворення ними природної і соціальної дійсності [15, с. 79].

В “Українському педагогічному словнику”, автором якого є С. У. Гончаренко, поняття “діяльність” визначається як “спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни” [6, с. 98].

У “Психолого-педагогічному словнику” поняття “діяльність” визначається як активна взаємодія з навколишньою дійсністю, в ході якої жива істота постає як суб’єкт, цілеспрямовано впливає на об’єкт і задовольняє свої потреби [12, с. 169].

Вітчизняні та закордонні науковці визначають поняття “діяльність” по-різному. Його тлумачать так: динамічна саморозвивавальна ієрархічна система взаємодій суб’єкта зі світом, у процесі якої відбувається породження психічного образу, втілення його в об’єкті, здійснення і перетворення опосередкованих психічним чином відносин суб’єкта у предметній дійсності (А. Г. Асмолов) [3, с. 90]; сукупність дій людини, спрямованих на задоволення його потреб та інтересів (В. Г. Крисько) [8, с. 176]; форма активної цілеспрямованої взаємодії людини з навколишнім світом (у тому числі й з іншими людьми), що відповідає викликаній взаємодією потребі, необхідність в чому-небудь (С. Л. Рубінштейн) [13, с. 47]; процес, який реалізує те чи інше ставлення людини до світу відповідно до їх потреб; процеси, які характеризуються психологічно тим, що те, на що спрямований певний процес у цілому (його предмет), завжди збігається з тим об’єктивним, що спонукає суб’єкта до конкретної діяльності, тобто з мотивом (О. Н. Леонтьєв) [9, с. 288].

Для успішного здійснення професійної діяльності, як зазначає О. А. Абдулліна, необхідний високий рівень здібностей, глибокі знання, професійні вміння, навички і значний досвід, а також особистісна спрямованість фахівця, що відображає мотиви та переконання людини [1, с. 124].

У “Психолого-педагогічному словнику” поняття “професійна діяльність

вчителя” визначене як вид постійно виконуваної діяльності, специфіка якої полягає у психолого-педагогічному впливові на учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, запитів, інтересів, захоплень, духовного світу і, разом з тим, у цілеспрямованому управлінні процесом навчання та розвитку особистості [12, с. 639].

В. А. Сластьонін наголошує, що творчий характер педагогічної діяльності зумовлює особливий стиль розумової діяльності педагога, пов'язаний з новизною і значущістю її результатів, викликаючи складний синтез усіх психічних сфер (пізнавальної, емоційної, вольової і мотиваційної) особистості вчителя [14, с. 199]. Ефективність професійної діяльності вчителя, як зазначає В. А. Сластьонін, залежить не тільки і не стільки від знань і навичок, скільки від здібностей використовувати наявну в педагогічній ситуації інформацію різними способами й у швидкому темпі [14, с. 209].

У навчальному посібнику “Педагогічне фізкультурно-спортивне вдосконалення” за редакцією Ю. Д. Железняка поняття “діяльність фахівців з фізичного виховання” визначається відповідно до специфіки роботи, по-перше, оздоровчими завданнями, серед яких зміцнення здоров'я, сприяння нормальному фізичному розвитку дітей, формування правильної постави учнів, виховання звичок дотримуватися особистої гігієни, досягнення можливого у певному віці рівня розвитку фізичних здібностей, навчання складнокоординаційних рухових дій, а також набуття теоретичних і практичних знань про фізичну культуру, виховання вольових якостей (рішучості, сміливості, витримки, наполегливості та дисциплінованості) при виконанні окремих вправ або при досягненні спортивних результатів під час змагальної діяльності; по-друге, з'ясування певної спеціалізації кожного учня [11, с. 123].

Як зазначає К. Л. Меркур'єв, професійна діяльність фахівців з фізичного виховання складається з таких елементів: усвідомлення мети і завдань виховання гармонійно розвиненої особистості, знання психолого-біологічних характеристик людини з урахуванням її вікових і статевих особливостей, оволодіння методами педагогічних досліджень, принципами та методами навчання і виховання, формування моральних якостей особистості педагога (гуманізм, сумлінність, порядність та ін), а також здатності до творчого мислення, творчого підходу в діяльності [10, с. 13]. Його думки поділяє О. Л. Жукова, зауважуючи, що професійна діяльність фахівців з фізичного виховання спрямована на вивчення та вдосконалення фізичних, психічних і функціональних можливостей людини, на розробку і утвердження принципів активного і здорового способу життя, на практичну реалізацію принципів засобами фізичної культури і спорту, на формування

особистості, на її залучення до загальнолюдських цінностей, цінностей фізичної культури і спорту [2, с. 24].

Е. С. Вільчковський вважає, що “важливе місце в професійній діяльності фахівця фізичного виховання посідає визначення змісту й структури, обсягу виконуваних ним педагогічних функцій; рівень вимог до кожної з них, до знань, умінь і навичок, необхідних для повноцінного виконання професійних обов’язків” [5, с. 305]. М. Т. Данилко наголошує, що “професійна діяльність вчителя фізичної культури включає в себе досконале володіння методикою викладання й технікою управління діяльністю учнів” [7, с. 11].

З метою з’ясування рівня професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у процесі фахової підготовки було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів, у якому взяли участь 307 осіб. Респондентами стали 59 студентів Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ), 71 студент Запорізького національного університету (ЗНУ), 67 студентів Інституту здоров’я, спорту і туризму Класичного приватного університету м. Запоріжжя (КПУ), 72 студенти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (НПУ), 38 студентів навчально-наукового Інституту фізичної культури, спорту та здоров’я Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (ЧНУ).

Результати відповідей на запитання “Наскільки Вас задовольняє існуюча науково-методична література для здійснення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах?” показали, що з 307 студентів повністю задовольняє існуюча науково-методична література для здійснення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах 55,05% студентів, частково задовольняє – 14,66% опитаних, не задовольняє – 19,87% студентів; важко відповісти – 10,43% опитаних. Так, повністю задовольняє існуюча науково-методична література для здійснення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах 62,5% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 50,75% – КПУ, 59,16% – ЗНУ, 44,07% – БДПУ; 57,9% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького; частково задовольняє 13,89% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 22,39% – КПУ, 14,09% – ЗНУ, 8,48% – БДПУ, 13,16% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького; не задовольняє 9,73% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 17,91% – КПУ, 21,13% – ЗНУ, 30,51% – БДПУ, 23,69% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького. Було важко відповісти 13,89% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 8,96% – КПУ, 6,78% – ЗНУ, 16,95% – БДПУ, 5,27% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького (рис. 1).

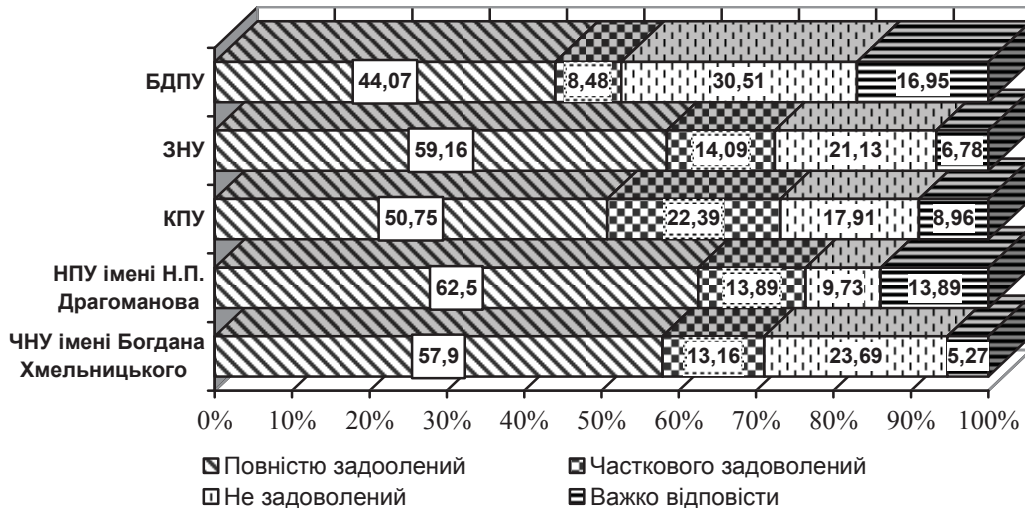

Рис. 1. Результати відповідей студентів про задоволеність існуючою науково-методичною літературою для здійснення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах (%)

Відповіді на запитання “Наскільки Ви володієте професійною термінологією, необхідною для проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах?” розподілилися наступним чином: із 307 студентів повністю володіють професійною термінологією, необхідною для проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах, 43,98% опитаних; частково володіють професійною термінологією 22,48% студентів; не володіють професійною термінологією 23,13% студентів; було важко відповісти 10,43% студентам (рис. 2).

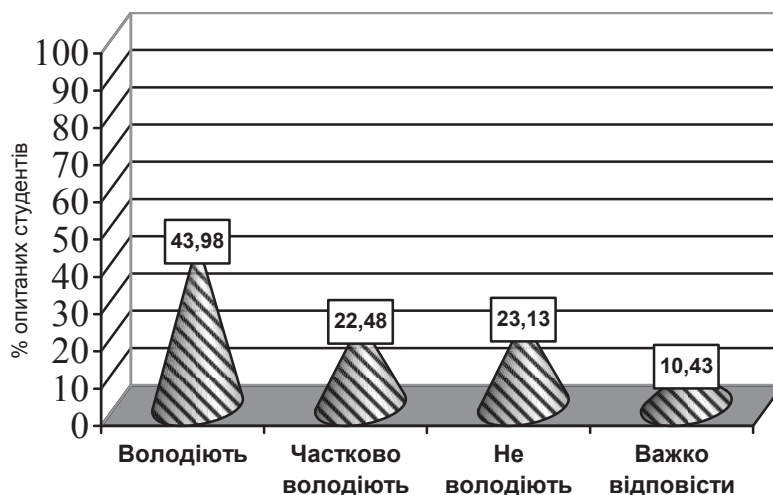

Рис. 2. Результати відповідей студентів, опитаних про володіння професійною термінологією, необхідною для проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах (%)

Відповіді студентів, опитаних про володіння професійною термінологією, необхідною для проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах, розподілились наступним чином: володіють професійною термінологією, необхідною для проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах 52,78% опитаних студентів НПУ імені Н. П. Драгоманова, 43,29% – КПУ, 40,85% – ЗНУ, 37,29% – БДПУ, 44,74% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл студентів, опитаних про володіння професійною термінологією, необхідною для проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах (%)

<i>Назва ВНЗ</i>	<i>Повністю володіють професійною термінологією</i>	<i>Частково володіють професійною термінологією</i>	<i>Не володіють професійною термінологією</i>	<i>Важко відповісти</i>
БДПУ	37,29	16,95	30,51	15,29
ЗНУ	40,85	18,31	29,58	11,27
КПУ	43,29	20,90	25,38	10,45
НПУ імені М.П.Драгоманова	52,78	33,34	9,73	4,17
ЧНУ імені Богдана Хмельницького	44,74	21,06	21,06	13,16

Частково володіють професійною термінологією 33,34% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 20,90% – КПУ, 18,31% – ЗНУ, 16,95% – БДПУ, 21,06% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького; не володіють професійною термінологією 9,73% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 25,38% – КПУ, 29,58% – ЗНУ, 30,51% – БДПУ, 21,06% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького. Було важко відповісти 4,17% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 10,45% – КПУ, 11,27% – ЗНУ, 15,29% – БДПУ, 13,16% – ЧНУ імені Богдана Хмельницького.

Отже, особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи полягають у підготовці компетентного студента, який повинен володіти знаннями про зміцнення та збереження здоров'я учнів. Перспектива подальших досліджень полягає у розробці педагогічних умов, які дозволять здійснювати ефективну професійну підготовку майбутніх учителів фізичного виховання до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи.

Використана література:

1. *Абдуллина О. А.* Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1984. – 190 с.
2. Акмеология физической культуры и спорта : учебное пособие / О. Л. Жукова. – Екатеринбург : ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2004. – 122 с.
3. *Асмолов А. Г.* Психология личности / А. Г. Асмолов. – М., 1990. – 367 с.
4. Большой энциклопедический словарь // <http://www.edudic.ru/bes/12034/>
5. *Вільчковський Е. С.* Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е. С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 : збірник наук. праць до 10-річчя АПН України. – Харків : ОВС, 2002. – С. 301-309.
6. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
7. *Данилко М. Т.* Характеристика системи професійної підготовки майбутнього вчителя до виховання учнів засобами фізичної культури / М. Т. Данилко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 21. – С. 32-41.
8. *Крысько В. Г.* Психология и педагогика в схемах и таблицах / В. Г. Крысько. – Мн. : Харвест, 1999. – 384 с.
9. *Леонтьев А. Н.* Избр. психол. произведения : в 2 т. / А. Н. Леонтьев. – М., 1983. – Т. 1. – 392 с.
10. *Меркурьев К. Л.* Педагогические основы формирования профессионально-организаторских умений будущего учителя физической культуры : автореф. дисс. канд. пед. наук: спец. 13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / К. Л. Меркурьев. – Самара 2007. – 23 с.
11. Педагогическое физкультурно-спортивное совершенствование : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений / [под ред. Ю. Д. Железняк]. – М. : Академия, 2002. – 384 с.
12. Психолого-педагогический словарь / сост. Е. С. Рапацевич. – Минск : Современ. слово, 2006. – 928 с.
13. *Рубинштейн С. Л.* Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М., 1973. – 258 с.
14. *Сластенин В. А.* Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов ; под ред. В. А. Сластенина. – М. : Издательский центр “Академия”, 2002. – 576 с.
15. Словарь-справочник по педагогике / авт.-сост. В. А. Мижериков ; под общ. ред. П. И. Пидкасистого. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 448 с.

ЗАХАРИНА Е. А. Особенности профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры к внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работе.

В статье охарактеризованы особенности профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры к внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работе. Автор отмечает, что подготовка будущих учителей физической культуры должна быть направлена на овладение студентами профессионально-ориентированными знаниями, умениями и навыками, необходимыми для осуществления внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работы.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие учителя физической культуры, внеклассная и внешкольная оздоровительно-воспитательная работа.

ZAKHARINA E. A. Features of the professional training of future teachers of physical culture to the out-of-class and out-of-school improvingly-educational work.

The article describes the features of professional training of future teachers of physical culture to the extra-curricular recreational and educational activities. The author admits that the preparation of future teachers of physical education is aimed at the mastery-oriented students, professional knowledge, skills and abilities needed to perform an extra-curricular recreational and educational work.

Keywords: training, future teachers of physical culture, extra-curricular recreational and educational activities.